

УДК 373.2.016:81'233-028.16:159.954

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-1795-1808](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-1795-1808)

Сорочинська Оксана Андріївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0003-4823-1089>

Сачко Руслана Андріївна здобувачка вищої освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0009-0008-5056-5946>

ВЧИМО ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ: КРЕАТИВНІ МЕТОДИКИ СТОРІТЕЛІНГУ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі формування монологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами інноваційної технології сторітелінгу. Автори зазначають, що в період дошкільного дитинства мовлення виконує ключові комунікативну та когнітивну функції, а становлення зв'язного монологу є фундаментом для подальшого успішного навчання та соціалізації.

У роботі проаналізовано вимоги Державного стандарту дошкільної освіти (2025) та розкрито психологічну природу монологу як довільного вольового акту, що потребує планування та утримання внутрішньої логіки.

Особливу увагу приділено характеристиці функціонально-сміслових типів монологічного мовлення: опису, розповіді та міркування. Автори детально розглядають труднощі, з якими стикаються діти при побудові різних видів висловлювань, та пропонують методичну систему навчання, що базується на наочності та створенні планів-схем.

Центральне місце у дослідженні займає сторітелінг як мистецтво розповідання історій. Запропоновано розгорнуту класифікацію сторітелінгу за роллю учасників, формою подачі (традиційний, цифровий, сенсорно-руховий, предметний) та змістом. Автори описують специфіку використання таких інструментів, як «Кубики історій» (Story Cubes) для стимулювання імпровізації та «Кошик історій» (Story Basket) для інтерактивної інтерпретації творів сучасної української літератури.

Окремо висвітлено переваги методу «Story-Mapping» (картування історії), який дозволяє дитині візуалізувати структуру власного монологу у вигляді схеми-шляху, перетворюючи хаотичне висловлювання на цілісну конструкцію. Також розглянуто можливості застосування адаптованих карт Проппа, методики «Живі картини» та використання аудіальних тригерів для розвитку творчої уяви.

У висновках підкреслено, що ефективність впровадження сторітелінгу залежить від створення емоційно-позитивної атмосфери, партнерської позиції педагога та наявності динамічного розвивального середовища, що стимулює дитину до спонтанної мовленнєвої творчості. Стаття пропонує практичні рекомендації для вихователів щодо інтеграції сторітелінгу в освітній процес закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: дошкільна освіта, зв'язне мовлення, картування історії, кошик історій, креативність, кубики історій, лінгводидактика, монологічна компетентність, старший дошкільний вік, сторітелінг, планування освітнього процесу.

Sorochynska Oksana Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool and Inclusive Education, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0003-4823-1089>

Sachko Ruslana higher education student, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0009-0008-5056-5946>

TEACHING CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE TO TELL STORIES: CREATIVE STORYTELLING METHODS

Abstract. The article is devoted to the topical problem of forming monological competence of children of senior preschool age using innovative storytelling technology.

The authors note that during preschool childhood, speech performs key communicative and cognitive functions, and the formation of a coherent monologue is the basis for further successful learning and socialization. The paper analyzes the requirements of the State Standard of Preschool Education (2025) and reveals the psychological nature of a monologue as a free-willed act that requires planning and maintaining internal logic.

Particular attention is paid to the characteristics of functional-semantic types of monological speech: description, narration, and reasoning. The authors examine in detail the difficulties that children face when constructing different types of statements and propose a methodological system of learning based on clarity and created plans-schemes.

The central place in the study is occupied by storytelling as the art of describing a story. It is proposed to expand the classification of storytelling for the role of participants, the form of presentation (traditional, digital, sensory-motor, subject) and content. The authors describe the specifics of using such tools as «Story Cubes» to stimulate improvisation and «Story Basket» for interactive interpretation of works of modern Ukrainian literature.

The advantages of the «Story-Mapping» method are separately highlighted, which allows a child to visualize the structure of his own monologue in the form of a scheme-path, transforming a chaotic statement into a coherent construction. The possibility of using adapted Propp maps, the «Living Pictures» method and the use of audio triggers for the development of creative imagination is also noted.

The conclusions emphasize that the effectiveness of the implementation of storytelling depends on the creation of an emotionally positive atmosphere, the partnership position of the teacher and the presence of a dynamic developmental environment that stimulates the child to spontaneous speech creativity. The article contains practical recommendations for educators on the integration of storytelling into the educational process of preschool educational institutions.

Key words: preschool education, coherent speech, history mapping, history basket, creativity, history cubes, linguodidactics, monological competence, senior preschool age, storytelling, planning the educational process.

Постановка проблеми. Формування мовленнєвої особистості в період старшого дошкільного дитинства є фундаментальним завданням сучасної педагогічної науки та практики. У цьому віковому діапазоні відбувається інтенсивне становлення зв'язного мовлення, яке виступає не лише засобом комунікації, а й інструментом пізнання світу, самовираження та соціалізації.

Одним із напрямів розвитку монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку є впровадження технології сторітелінгу (Storitelling). Цей метод, що базується на мистецтві розповідання історій, дозволяє гармонійно поєднати розвиток лінгвістичних навичок із творчим мисленням, емоційним інтелектом та соціальною компетентністю.

Актуальність даної проблеми зумовлена необхідністю пошуку нових, інтерактивних форм навчання, які б відповідали психофізіологічним особливостям сучасних дітей, так званого «цифрового покоління». Традиційні методи навчання розповіданню часто не забезпечують належного рівня мотивації та залученості дитини, тоді як сторітелінг пропонує динамічний та емоційно насичений формат взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку монологічного мовлення у дошкільнят має глибоке теоретичне обґрунтування в сучасній науці. Значний внесок у визначення структурних елементів зв'язного мовлення та розробку дієвих методик його вдосконалення у дітей старшої групи зробили такі українські фахівці, як Т. Піроженко, Н. Гавриш, О. Белова та Л. Калмикова. Паралельно із цим, у працях закордонних дослідників, зокрема М. Стадлера, Г. Ворда, Д. Дікінсона та В. Гроліга, акцентується увага на нарративній складовій як фундаменті монологу, а також аналізується результативність цілеспрямованих педагогічних втручань у розвиток дитячого мовлення.

Окремий науковий інтерес викликає вивчення сторітелінгу як інструменту комунікативного прогресу особистості. Теоретико-методологічні засади цієї

технології та її вплив на загальний мовленнєвий розвиток вихованців стали об'єктом прискіпливої уваги у наукових доробках С. Остапчук, М. Мазурок, О. Саприкіної та І. Сабади.

Мета статті полягає у розкритті лінгводидактичного потенціалу сторітелінгу як інноваційного інструменту, що дозволяє трансформувати процес формування монологічного мовлення дошкільників із репродуктивного відтворення у свідоме архітектурне проектування власного наративу.

Виклад основного матеріалу. Формування монологічного мовлення є головним завданням освітньої лінії «Мовлення дитини» Державного стандарту дошкільної освіти (2025), яка є складовою всіх комплексних програм («Впевнений старт», «Українське дошкілля» та ін.).

У науковому дискурсі мовлення розглядається як складний, багатогранний процес використання мови з метою спілкування, пізнання та самовираження особистості. У період дошкільного дитинства мовлення виконує дві ключові функції: комунікативну (засіб взаємодії з оточенням) та когнітивну (інструмент мислення). Традиційно в психолого-педагогічній літературі виділяють дві основні форми зовнішнього усного мовлення: діалогічне та монологічне.

Психологічною основою формування монологу є розвиток мислення, ускладнення дитячої діяльності та зміна форм спілкування з оточенням. Дитина старшого дошкільного віку починає усвідомлювати мовлення як інструмент передачі власного задуму, що потребує попереднього обмірковування та планування. Здатність розповідати історію вимагає від дитини утримування в пам'яті плану оповіді, прогнозування наступних кроків персонажів та вміння втілювати ці ментальні образи у звукову форму. У дітей з недостатнім рівнем мовленнєвого розвитку цей процес часто викликає труднощі, що в подальшому може негативно вплинути на успішність шкільного навчання та соціальну адаптацію.

На відміну від діалогу, де репліки стимулюються партнером, монолог вимагає від дитини самостійного утримання нитки розповіді, що задіює вищі психічні функції: сприйняття, увагу, пам'ять та мислення. Отже, головною психологічною особливістю цього періоду є перехід від ситуативного мовлення (пов'язаного з конкретною ситуацією) до контекстового, у якому всі зв'язки та думки мають бути розкриті незалежно від поточних обставин. Тому монологічна компетентність дитини старшого дошкільного віку розглядається як складна інтегративна якість, що передбачає здатність свідомо будувати зв'язні, логічні та послідовні висловлювання різних типів: розповіді, описи та міркування, та бути зрозумілою слухачеві без додаткового контексту чи навідних запитань [1; 2; 6].

Процес формування монологічної компетентності тісно пов'язаний із розвитком когнітивних функцій. Здатність розповідати історію вимагає від дитини утримування в пам'яті плану оповіді, прогнозування наступних кроків персонажів та вміння втілювати ці ментальні образи у звукову форму. У дітей із недостатнім рівнем мовленнєвого розвитку цей процес часто викликає труднощі,

що в подальшому може негативно вплинути на успішність шкільного навчання та соціальну адаптацію [6; 2].

Для систематизації наукових поглядів на природу цього явища нижче наведено таблицю, що розкриває сутність монологічного мовлення через призму різних дослідницьких підходів [1; 2; 6; 7; 8].

Таблиця 1.

Сутність монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку

Характеристика	Зміст та сутність поняття
Функціональна спрямованість	Форма зв'язного мовлення для цілеспрямованої передачі інформації; вимагає попередньої підготовки та орієнтації на слухача без ситуативної підтримки.
Комунікативна структура	Розгорнутий, організований вид мовлення; характеризується однобічністю висловлювання та відсутністю термінової репліки партнера.
Психологічний механізм	Довільний вольовий акт; ґрунтується на здатності дитини планувати як окремі висловлювання, так і весь текст як цілісність.
Логіко-сміслові наповнення	Зв'язне висловлювання, що відображає істотні часові та причинно-наслідкові зв'язки предметного змісту; відображає логіку мислення.
Лінгвістичні ознаки	Композиційна складність, послідовність мовленнєвої думки, плавність, обмеженість суб'єктивних привнесень порівняно з діалогом.
Процесуальний аспект	Включає здатність до аналізу об'єкта, виокремлення головного та встановлення зв'язків між частинами цілого.
Структурна цілісність	Наявність чітко вираженого зачину, основної частини та кінцівки.
Лексичне наповнення	Використання епітетів, метафор, синонімів та різноманітних частин мови.
Граматична правильність	Вживання складних речень, правильне узгодження слів у роді, числі та відмінку.

Становлення монологічних навичок у старших дошкільників не є автоматичним процесом, воно детерміноване сукупністю чинників, які можуть як сприяти, так і гальмувати розвиток зв'язного мовлення. Розуміння цих факторів дозволяє побудувати ефективну методичну систему навчання.

Основним внутрішнім психолого-фізіологічним чинником є рівень розвитку когнітивних функцій. Тісний зв'язок між мовою та розумовим розвитком означає, що для побудови монологу дитині необхідні розвинене

сприйняття, спостережливості та пам'яті. Якщо дитина не може уявити об'єкт розповіді або проаналізувати його, вона не зможе побудувати логічний опис. Важливим є також стан вольової сфери, оскільки монолог вимагає значних зусиль для утримання уваги на головній думці та подолання відволікаючих факторів. Певні мовленнєві порушення, такі як порушення темпу (брадилалія, тахілалія) або недоліки словотвору, можуть створювати психологічні бар'єри для розгортання монологу. Педагогічними та методичними чинниками навчання монологічного мовлення є систематичність та цілеспрямованість педагогічного впливу. Окрім того, одним із ключових допоміжних факторів є наочність. Розглядання реальних предметів та картин допомагає дітям називати характерні ознаки та дії, що стає каркасом для майбутнього тексту. Окрім наочності, критичне значення має створення плану висловлювання [9].

Щоб стимулювати монолог, мовленнєве середовище має бути живим, емоційним та граматично правильним. Педагог повинен використовувати різну інтонацію, паузи та міміку, що робить процес спілкування цікавим для дитини. Також, важливо створювати ситуації, в яких дитина відчуває реальну потребу в монологі – наприклад, коли їй потрібно пояснити правила нової гри одноліткам або розповісти батькам про події дня. Соціальне схвалення та зацікавленість слухачів є потужним мотивом для вдосконалення мовленнєвих навичок [9].

У дошкільній лінгводидактиці виділяють три основні функціонально-сміслові типи монологічного мовлення: опис, розповідь та міркування (роздум). Кожен тип має свою специфічну структуру, завдання та рівень складності для дітей старшого дошкільного віку [6; 2].

Опис вважається найважчим видом монологу для дошкільників. Його суть полягає у характеристиці предмета чи явища шляхом перерахування його ознак та властивостей у статичному стані. Для успішного опису дитина повинна володіти навичками аналізу та синтезу, вміти виокремлювати деталі та об'єднувати їх у цілісну картину. Вимоги до опису включають відсутність пауз, послідовність викладу та використання епітетів, порівнянь та метафор. Часто для полегшення цього процесу застосовують мнемотаблиці, де кожна клітинка відповідає певній ознаці (колір, форма, матеріал тощо) [10].

Розповідь – це динамічний тип монологу, що передає послідовність подій у часі. Вона може бути репродуктивною (переказ художнього тексту) або продуктивною (розповідь з власного досвіду, творча розповідь). Розповіді з власного досвіду базуються на реальних подіях, свідками яких були діти, що потребує актуалізації пам'яті та уяви. У творчих розповідях діти вигадують сюжет самостійно, що вимагає високого рівня креативно-мовленнєвої компетенції та здатності дотримуватися логіки навіть у фантастичних обставинах. Структура розповіді обов'язково включає зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку [6; 2].

Міркування (розповідь-роздум) є найбільш складним типом висловлювання, оскільки його предметом є встановлення логічних зв'язків та доведення

істинності певної думки. У старшому дошкільному віці діти вже здатні встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та аргументувати свої переконання. Структурно розповідь-роздум складається з тези (що саме ми доводимо), аргументів (чому це так) та висновку (підсумок). Характерною особливістю дитячих міркувань є використання специфічної лексики: сполучників «тому що», «бо», «отже», вставних слів «мабуть», «на мою думку». Педагогічне завдання полягає в тому, щоб навчити дитину висувати повноцінну тезу, а не просто відповідати підрядною частиною речення [2; 6].

Для стимулювання мовленнєвої творчості, розвитку зв'язного мовлення і формування монологічної компетентності старших дошкільників використовуються специфічні інструменти, які допомагають структурувати думки та надають візуальну або ігрову підтримку процесу розповідання. Серед найефективніших виділяють сторітелінг.

Сторітелінг (мистецтво розповідання історій) виступає як інноваційний та надзвичайно ефективний метод розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку. Через емоційно насичені, цікаві сюжети діти легше засвоюють складні мовленнєві конструкції та вчаться будувати власні монологи [3]. У дошкільній освіті сторітелінг класифікується за кількома ознаками, що дозволяє вихователю обирати оптимальний варіант залежно від освітніх цілей [3].

- *За роллю учасників:* класичний (пасивний) сторітелінг – історію розповідає педагог, а діти виступають у ролі слухачів, що сприймають інформацію та засвоюють зразки мовлення; активний – педагог задає лише основу чи проблему, а діти активно долучаються до складання сюжету, вигадання поворотів та фіналу історії.

За формою подачі: традиційний – усне розповідання з використанням міміки, жестів та голосу (сімейні історії, Jump-story (історії-несподіванки)); цифровий – історія супроводжується візуальними компонентами (презентаціями, відео, інфографікою), що допомагає дітям краще утримувати сюжет у пам'яті (фото-наратив – дитина робить 3-5 фото (наприклад, на прогулянці) і потім озвучує їх як цілісну розповідь; створення мультфільмів – прості додатки (як-от Puppet Pals), де дитина рухає персонажів і записує свій голос; AI-співтворчість – використання генеративного ШІ для створення ілюстрацій до казки, яку вигадує дитина); сенсорно-руховий сторітелінг (пісочна історія – малювання сюжету на піску під час розповіді); клубок ниток – діти передають один одному клубок, розмотуючи нитку, і кожен додає своє речення до загальної історії); візуальний та предметний – використання фізичних опор для побудови логічного ланцюжка: кубики історій (Story Cubes) (викидання кубиків із піктограмами, які дитина має зв'язати в один сюжет); карти Dixit (метафоричні карти) – використання абстрактних малюнків для стимулювання фантазії та розгорнутого опису; кошик історій (Story Basket) – у кошику зібрані випадкові предмети (гудзик, фігурка тварини, листок), з яких дитина має «зварити» історію. На основі сучасних книжок-картинок, наприклад про Туконі (Оксани Були), діти можуть створити

серію фотографій іграшкового персонажа у різних куточках дитячого садка та озвучити ці «кадри» як цілісну історію про подорож фантастичної істоти, що формує навички контекстного мовлення.

- *За змістом та функціями:* культурний (спрямований на передачу цінностей та моральних норм); соціальний (розповіді про взаємодію людей, правила поведінки та вирішення конфліктів); міфи та легенди (відображають культурну спадщину та повчальні аспекти життя); Jump story (історії-несподіванки – короткі оповіді з несподіваним фіналом про таємничих і надприродних істот, що стимулюють емоційний відгук); сімейний (родинні перекази та легенди, які допомагають підтримувати зв'язок між поколіннями, зберігаючи історичну пам'ять про життя та долю прашурів); дружній (розповіді, що виникають у колі близьких людей і слугують інструментом для емоційного зближення та зміцнення товариських стосунків); особистий (наративи, зосереджені на приватному досвіді мовця, його індивідуальних переживаннях та висновках із власного життєвого шляху).

Прикладами можуть бути: Культурний та соціальний сторітелінг – твори Зірки Мензатюк (наприклад, «Тисяча парасольок») або М. Стельмаха («Чому в зайця не болять зуби»). Такі історії допомагають дітям формулювати міркування про моральні цінності, правила поведінки та природні явища, використовуючи лексику доведення («тому що», «я вважаю», «отже»). Історії-несподіванки (Jump-story) – для цього виду підходять твори з несподіваним фіналом, як-от «Ковалі щастя, або новорічний детектив» В. Нестайка. Педагог перериває розповідь на кульмінаційному моменті, стимулюючи дітей до створення власного варіанту розв'язки, що розвиває креативно-мовленнєву компетенцію та вміння планувати фінал оповіді.¹

Сучасний сторітелінг інтегрує в себе елементи гри, психології та сенсорики. Ефективнішим сьогодні вважається «Сторітелінг-трансформер», коли вихователь бере відому казку (наприклад, «Колобок») і пропонує дитині змінити лише одну деталь (Колобок став квадратним або зустрів робота). Це знімає навантаження з вигадування сюжету і фокусує дитину на описі змін. Доречно використовувати технологію «Loose Parts» (вільні деталі) у сторітелінгу.

Цей підхід (базований на Реджіо-педагогіці) пропонує дитині створювати візуальний ряд самостійно з неструктурованих матеріалів. Замість готових ілюстрацій дитині дають набір камінців, каштанів, ниток, скелець або гудзиків. Дитина викладає «карту подій» на столі або піску. Кожен предмет стає символом дії або героя. Процес викладання допомагає дитині не «губити» нитку розповіді, бо кожна деталь – це візуальний якір.

Монолог може починатися не з картинки, а зі звуку, приклад сторітелінгу Аудіальні тригери («Soundscapes»). Педагог вмикає аудіодоріжку (шум дощу, скрип дверей, сміх дитини, звук космічного корабля), а дитина має «намалювати» словами контекст: де це відбувається, хто видає ці звуки та що

сталося за мить до цього. Це тренує реконструктивний монолог (відтворення цілого за частиною).

Навіть у 5-6 років діти можуть засвоїти базовий «кістяк» гарної історії. Для цього можна запропонувати їм формулу «Гора історії» (спрощена структура «Шляху героя» (Hero's Journey)): Жив-був... (експозиція), Раптом сталося... (зав'язка/конфлікт), Виявилось, що... (кульмінація), Тому тепер... (розв'язка).

Іншим прикладом сторітелінгу є «Кубики-випадковості» або «Кубики історій», «Кошик історій» та Картки Проппа, де дитина не повністю контролює сюжет, що змушує її мозок працювати активніше [13].

Технологія «Кубики історій» (Rory's Story Cubes) є потужним засобом стимулювання імпровізації та творчої уяви. Ця гра передбачає використання дев'яти кубиків, на гранях яких розміщено різні піктограми (всього 54 зображення). Головне призначення методики – спонукати дитину до придумування та озвучування коротких наративів на основі випадкових комбінацій символів.

Психологічна цінність цієї методики полягає в тому, що вона допомагає дитині усвідомити ланцюжок «Дія – Подія – Наслідок». Якщо в молодшому дошкільному віці дитина здатна вибудувати лише короткі зв'язки (наприклад, «впав – розбив»), то в 5-6 років за допомогою кубиків вона може створювати розгалужені сюжети, що складаються з багатьох ланок.

Процес гри зазвичай організовується таким чином: перший учасник кидає кубик і за малюнком, що випав, задає початок історії («Жив-був...», «Одного разу...»), кожен наступний учасник кидає свій кубик і продовжує розповідь, логічно вплітаючи новий символ у попередній контекст. Вихователь стимулює вживання повних речень та пояснювального мовлення, ставлячи навідні запитання. Ця методика мінімізує страх перед помилкою, оскільки в сторітелінгу не існує «неправильних» сюжетів, що створює ситуацію успіху для кожної дитини.

Методика сторітелінгу «Кошик історій» дозволяє інтерпретувати прочитане через створення візуальних інсталяцій та інтерактивну взаємодію. Для реалізації цієї діяльності використовується кошик, у який діти складають обмежену кількість матеріалів та фігурок, що допомагають відтворити сюжет. Наприклад, при опрацюванні книги «Володар макуци, або Пригоди вужа Ониська» відомого українського письменника С. Дерманського, дошкільнята відтворюють пригоди вужика Ониська та його друзів – жаби Одарочки, мишки Евридіки та хробачка Кузі. Читаючи оповідання, діти вивчають характери героїв та їхнє ставлення до природи, а потім відтворюють сюжет за допомогою кошика.

До кошика кладуться фігурки головних персонажів та елементи їхнього оточення. Після відтворення історії про подорож Ониська, діти пропонують власні ідеї для інсталяції, для цього збирають на прогулянці гілочки та листя, малюють образи друзів героя. Залучення дошкільнят до створення кошика підвищує їхню зацікавленість у взаємодії з ним. Розміщення кошика в осередку читання стимулює дітей у вільний час розповідати власні історії,

використовуючи предмети як опору для пам'яті. Це допомагає дошкільнятам краще засвоювати зміст творів (зокрема «Казки дракона Омелька» чи «Малюк – принцеса Драконії»), закріплюючи навички монологічного мовлення через практичну інтерпретацію та гру.

Карти Проппа – це своєрідний «конструктор казки», розроблений на основі аналізу структури чарівних казок. Видатний фольклорист В. Пропп виділив постійні функції дійових осіб, які є інваріантними елементами будь-якого казкового сюжету. Для роботи з дошкільниками зазвичай використовується адаптована система з 20-28 карт, на кожній із яких схематично зображено певну дію або ситуацію. Картки Проппа (адаптовані) – це набір символів-функцій (наприклад: «Заборона», «Чарівний засіб», «Перемога»). Дитина витягує їх наосліп і має впести у свій монолог. Це вчить гнучкості мовлення та вмінню логічно поєднувати непоєднане [12].

Алгоритм впровадження карт Проппа в освітній процес включає кілька етапів:

1. Пропедевтичний етап: знайомство дітей із жанром казки, її структурою (зачин, розгортання подій, кульмінація, щасливий фінал). Пояснення значення символів на кожній карті.

2. Репродуктивний етап: супровід читання знайомої казки викладанням відповідних карт – це допомагає дітям візуалізувати сюжет та зрозуміти логіку переходів між подіями.

3. Аналітико-мовленнєвий етап: переказ казки за складеним ланцюжком карт. Використання візуальних опор дозволяє уникнути пропуску важливих смислових ланок та забезпечує послідовність викладу.

4. Творчий етап: створення власного сюжету. Діти обирають 5-8 карт, вигадують героїв, визначають їхні цілі та перешкоди. На цьому етапі можливі варіації: створення казки «ланцюжком», зміна кінцівки відомої історії або введення нових персонажів у класичну схему.

Отже, використання карт Проппа сприяє не лише розвитку зв'язного мовлення, а й формуванню аналітичних здібностей, оскільки дитина вчиться виділяти головне та встановлювати структурні зв'язки в тексті.

Іншим прикладом є «Живі картини» (театралізований сторітелінг), коли використовується рама від картини або вікна-ширми. Дитина стає всередину «рами» і розповідає історію від імені персонажа на портреті або описує «пейзаж», який вона нібито бачить за вікном. Це додає елемент публічного виступу та розвиває впевненість.

Окрему увагу в контексті формування монологічної компетентності заслуговує метод «Story-Mapping» (картування історії). Сутність цього прийому полягає у візуалізації структури історії шляхом її замальовування у вигляді схеми-шляху після того, як дитина завершила своє вербальне висловлювання. Дана технологія дозволяє дитині «побачити» внутрішню логіку власного монологу, усвідомлюючи його не як хаотичний набір слів, а як цілісну

архітектурну конструкцію. Застосування картування сприяє розвитку мовленнєвої компетентності: дитина починає розуміти, що історія – це керована структура, яку можна аналізувати, змінювати або вдосконалювати. Практична реалізація цього методу може базуватися на творах сучасної української літератури. Наприклад, при опрацюванні пригод вужа Ониська (автор С. Дерманський), після вигадування нової пригоди героя дитина за допомогою піктограм викладає «карту подій»: від зачину (домівка Ониська) через зустріч із друзями (мишкою Евридікою чи жабою Одарочкою) до кульмінаційного моменту та щасливої розв'язки. Кожен намальований на карті символ стає «візуальним якорем», що допомагає дитині утримувати нитку розповіді при подальшому переказі. Процес картування можна зобразити: точка А (Зачин): малюнок будиночка Ониська під лопухом. Лінія шляху (Розвиток подій): звивиста стежка, на якій дитина позначає символами ключові події: схематичне зображення дуба (перешкода) та маленьке вушко (зустріч із мишкою Евридікою). Кульмінаційна точка: зображення яскравої квітки-дзвіночка. Точка Б (Фінал): Обличчя Ониська та Одарочки, що посміхаються. Дитина проводить пальчиком по своїй «карті» та пояснює: «Ось тут моя казка почалася, тут Онисько зустрів друга, а тут усе закінчилося добре».

Ефективність сторітелінгу як засобу формування монологічної компетентності старших дошкільників безпосередньо залежить від системної реалізації комплексу педагогічних умов, серед яких ключовою є створення емоційно-позитивної атмосфери та партнерської позиції педагога. Вихователь має виступати активним учасником процесу, який імпровізує разом із дітьми та демонструє високий рівень мовленнєвої культури, використовуючи артистизм, міміку та засоби інтонаційної виразності. Процес формування монологу суттєво активізується через інтеграцію видів діяльності, зокрема поєднання мовленнєвої творчості з візуалізацією героїв засобами малювання чи конструювання. Крім того, успішність оповіді зумовлена дотриманням чіткого алгоритму побудови сюжету, що передбачає наявність експозиції, зав'язки з інтригою, динамічного розвитку дії з подоланням героєм певних перешкод та логічної розв'язки. Важливим аспектом є стимулювання рефлексії через обговорення вчинків героїв та їхнього емоційного стану, що дозволяє дитині самостійно формулювати природні моральні висновки, які ґрунтуються на її власному досвіді та переживаннях, а не на нав'язаних дорослим установках.

Також ефективність формування монологічної компетентності засобами сторітелінгу залежить від стратегічного планування, що базується на поступовому ускладненні творчих завдань. На першому (підготовчому) етапі планується робота з готовими візуальними опорами (традиційний сторітелінг за картинками). На другому (основному) етапі в план впроваджуються методики імпровізації («Кубики історій», «Кошик історій»), де дитина вчиться поєднувати випадкові елементи. На третьому (творчому) етапі акцент зміщується на самостійне проектування структури розповіді за допомогою «Story-Mapping», де

дитина виступає повноправним архітектором власного нарративу. Планування освітньої діяльності має передбачати інтеграцію сторітелінгу в контекст тематичних тижнів. Наприклад, під час тижня «Природа навколо нас» доцільно планувати сенсорно-руховий сторітелінг із використанням природного матеріалу (технологія Loose Parts).

Це дозволяє дитині не лише формувати зв'язне висловлювання, а й спиратися на тактильний досвід, що критично важливо для старших дошкільників. У календарних планах сторітелінг може виступати як самостійне заняття з мовленнєвого розвитку або як частина інтегрованого заняття (література + художня праця + мовлення).

При плануванні безпосередньої освітньої діяльності зі сторітелінгу вихователю варто дотримуватися гнучкого алгоритму:

1. Етап ініціації (створення мотиваційного моменту, наприклад, поява «чарівного кубика»);
2. Етап генерації ідей (спільне обговорення можливих варіантів розвитку подій);
3. Етап вербалізації (власне монологічне висловлювання дитини);
4. Етап рефлексивного картування (візуалізація розказаної історії через Story-Mapping). Такий підхід забезпечує перехід від репродуктивного відтворення до продуктивної творчості».

Створення розвивального середовища в групі має на меті надати дитині інструменти та приводи для спонтанного та організованого розповідання історій. Таке середовище повинно бути динамічним, функціональним та естетично привабливим. Основні компоненти предметно-просторового середовища для сторітелінгу:

1. Центр літературно-художньої діяльності (Куточок книги): містить не лише книги з яскравими ілюстраціями, а й «мовчазні книжки» (вімельбухи), альбоми із зображеннями фантастичних пейзажів, портрети казкових персонажів та фотоальбоми із життя групи.
2. Ігровий театральний центр: включає різні види театрів (пальчиковий, настільний, тіньовий, театр на фартушку), костюми та атрибути для перевтілення. Театралізація є природним продовженням сторітелінгу, де дитина «проживає» свою історію.
3. Дидактичний осередок: тут розміщуються карти Проппа, кубики історій, друдли (загадкові схематичні зображення), пазли-сюжети та маски персонажів.
4. Інформаційно-комунікативна зона: наявність мультимедійних засобів для цифрового сторітелінгу. Це дозволяє дітям створювати власні анімації, переглядати та обговорювати короткі відеофрагменти, брати участь у віртуальних екскурсіях.

Особливе місце займає принцип «стін, які говорять», де дитячі малюнки та колажі з елементами історій розміщуються на рівні очей дітей, що стимулює їх до обговорення та продовження оповіді поза заняттями.

Висновки. Сторітелінг у роботі з дітьми старшого дошкільного віку є не просто методичним прийомом, а цілісною педагогічною технологією, що забезпечує перехід від репродуктивного до продуктивного мовлення. Формування монологічної компетентності через розповідання історій дозволяє дитині відчути себе творцем власного смислового світу, що є критично важливим для становлення її «Я-концепції» та майбутньої успішності в Новій українській школі.

Успішна реалізація цих підходів дозволить перетворити процес навчання розповіданню на захопливу інтелектуальну гру, результатом якої стане не лише грамотне мовлення, а й впевнена у своїх силах творча особистість.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у вивченні впливу сторітелінгу на розвиток соціально-емоційного інтелекту дошкільників та розробці диференційованих програм для дітей з різними рівнями мовленнєвого розвитку.

Література:

1. Державний стандарт дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 24.12.2025).
2. Федорова М. А. Дошкільна лінгводидактика : навч. посіб. / М. А. Федорова. Житомир : Вид-во ФОП Левковець, 2022. 313 с.
3. Остапчук С. Використання технології «storytelling» у роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогічні науки та освіта*. Випуск XLVI–XLVII. 2024 . 168-180.
4. Цюмка І. С. Сторітеллінг у роботі з дітьми дошкільного віку. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-storitelling-u-roboti-z-ditmi-doskilnogo-viku-485834.html>
5. Сучасні технології розвитку мовлення дітей дошкільного віку: інформаційно-методичний посібник / Уклад. О. М. Гриненко. Слов'янськ. Видво Б. І. Маторіна, 2021. 63 с.
6. Омеляненко А.В. Навчання дітей старшого дошкільного віку складати розповіді-роздуми: монографія / Алла Володимирівна Омеляненко. Донецьк: Юговосток, 2009. 203с.
7. Дем'яненко С.Д. Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку на основі усвідомлення мовно-мовленнєвих одиниць. *Психологічні студії*. 2024.
8. Паласевич І. Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників засобом сюжетних картин. *Молодь і ринок*. №3 (170), 2019. С. 60-65.
9. Фактори, які полегшують процес становлення зв'язного мовлення. URL: <https://naurok.com.ua/faktori-yaki-polegshuyut-proces- stanovlennya-zv-yaznogo-movlennya-117181.html>
10. Кміть О. В., Шульга Н.О. Підсистема вправ для навчання монологічного мовлення старших дошкільників на основі мнемотехніки. *Наукові перспективи*. №9(15), 2021. С. 358-370.
11. Попова І., Тугаєва О. Використання у сучасному освітньому просторі технології сторітелінгу. *XX International scientific and practical conference «Scientific Research: Modern Challenges and Prospects»* (April 24-26, 2024) Prague, Czech Republic. International Scientific Unity, 2024. P. 115-118.
12. Карти Проппа: ефективний інструмент для розвитку зв'язного мовлення і творчого мислення. URL: <https://vseosvita.ua/c/news/post/4913>
13. Вчимо дітей розповідати історії: 3 креативні методики сторітелінгу. URL: <https://osvitoria.media/experience/vchymo-ditej-rozpovidaty-istoriyi-3-kreatyvni-metodyky-storitelingu/>

References:

1. Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity [State Standard of Preschool Education]. (2025). zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
2. Fedorova, M.A. (2022). Doshkilna lnhvodydaktyka [Preschool linguodidactics]. Zhytomyr: Vyd-vo FOP Levkovets [in Ukrainian].
3. Ostapchuk, S. (2024). Vykorystannia tekhnolohii «storytelling» u roboti z ditmy doshkilnogo viku [The use of "storytelling" technology in work with preschool children]. *Pedahohichni nauky ta osvita – Pedagogical Sciences and Education*, XLVI–XLVII, 168-180 [in Ukrainian].
4. Tsomka, I.S. (n.d.). Storitellinh u roboti z ditmy doshkilnogo viku [Storytelling in work with preschool children]. vseosvita.ua. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-storitelling-u-roboti-z-ditmi-doshkilnogo-viku-485834.html> [in Ukrainian].
5. Hrynenko, O.M. (Eds.). (2021). Suchasni tekhnolohii rozvytku movlennia ditei doshkilnogo viku [Modern technologies for speech development of preschool children]. Sloviansk: Vyd-vo B.I. Matorina [in Ukrainian].
6. Omelyanenko, A.V. (2009). Navchannia ditei starshoho doshkilnogo viku skladaty rozpovidi-rozdumy [Teaching older preschool children to compose narrative-reflections]. Donetsk: Yuhovostok [in Ukrainian].
7. Demianenko, S.D. (2024). Rozvytok zviaznoho movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku na osnovi usvidomlennia movno-movlenniievych odynyts [Development of coherent speech of older preschool children based on awareness of linguistic and speech units]. *Psykhologichni studii – Psychological Studies* [in Ukrainian].
8. Palasevych, I. (2019). Rozvytok zviaznoho movlennia starshykh doshkilnykiv zasobom siuzhetnykh kartyn [Development of coherent speech of older preschoolers by means of plot pictures]. *Molod i rynek – Youth and Market*, 3(170), 60-65 [in Ukrainian].
9. Faktory, yaki polehshuiut protses stanovlennia zviaznoho movlennia [Factors that facilitate the process of becoming a coherent language]. URL: <https://naurok.com.ua/faktori-yaki-poleghshuyut-proces-stanovlennya-zv-yaznogo-movlennya-117181.html> [in Ukrainian].
10. Kmit, O.V., & Shulha, N.O. (2021). Pidsystema vprav dlia navchannia monolohichnoho movlennia starshykh doshkilnykiv na osnovi mnemotekhniky [A subsystem of exercises for teaching monologic speech to older preschoolers based on mnemonics]. *Naukovi perspektyvy – Scientific Perspectives*, 9(15), 358-370 [in Ukrainian].
11. Popova, I., & Tuhaieva, O. (2024). Vykorystannia u suchasnomu osvitnomu prostori tekhnolohii storitellinhu [Using storytelling technology in the modern educational space]. *Proceedings from Scientific Research: Modern Challenges and Prospects: XX International scientific and practical conference*. (pp. 115-118). Prague: International Scientific Unity [in Ukrainian].
12. Karty Proppa: efektyvnyi instrument dlia rozvytku zviaznoho movlennia i tvorchoho myslennia [Propp's cards: an effective tool for the development of coherent speech and creative thinking]. URL: <https://vseosvita.ua/c/news/post/4913> [in Ukrainian].
13. Vchymo ditei rozpovidaty istorii: 3 kreatyvni metodyky storitellinhu [Teaching children to tell stories: 3 creative storytelling techniques]. URL: <https://osvitoria.media/experience/vchymo-ditej-rozpovidaty-istoriyi-3-kreatyvni-metodyky-storitellingu/> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 18.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.03.2026

